

Ez is jó nap. Sokat nem érzékelek, az utóbbi időben ágyhoz vagyok kötve, de az ablakon annyit látok, hogy kint a fű zöld, az ég kék. Néha madarakat is hallok, ismerős az énekük, de a nevük nem jut eszembe. Kedvesek a nővérek, ha megkérem, kinyitják az ablakot, hadd jöjjenek az érdekes hangok. Van egy kép a falon, egy férfit és egy nőt ábrázol régimódi ruhában. Nem tudom, milyen nap van, akár vasárnap is lehet, és akár az unokák – vagy kicsodák – is befuthatnak. Nem maradnak sokáig, nem fárasztanak ki.

Alice Munro

---

## ELJUTNI JAPÁNBA\*

Mesterházi Mónika fordítása

Látszott Peteren, hogy miután felhozta a vonatra a bőröndöt, szeretne minél hamarabb eltűnni az útból. De nem elmenni. El is magyarázta, egyszerűen zavarja, hogy a vonat bármikor elindulhat. Ahogy letről, a peronról felnézett az ablakokra, integetni kezdett. Mosolygott, integetett. A Katynek szánt mosolya széles volt és nyílt, napsugaras, minden kétséget kizáró, mint aki hisz benne, hogy Katy ugyanaz a csoda marad a számára, és ő is Katy számára, az idők végezetéig. A feleségének szánt mosolya reményteljesnek és bizakodónak tűnt, és volt benne valami eltökéltség. Valami, amit nehezen lehetne szavakba önteni, és talán felesleges is volna. Ha Greta szóvá tenné, Peter csak annyit mondana, ne legyél nevetséges. És Greta egyetértene, úgy gondolná, ha két ember mindennap, folyton együtt van, furcsa lenne, ha bármi miatt magyarázkodni kéne.

Mikor Peter kisbaba volt, az anyja átszökött vele valamilyen hegységen, aminek a neve mindig kiment Greta fejéből, hogy a szocialista Csehszlovákiából átjussanak Nyugat-Európába. Persze másokkal együtt. Úgy volt, hogy Peter apja is velük tart, de váratlanul szanatóriumba került, épp a titkos távozást megelőző nap. Szeretett volna utánuk menni, ehelyett meghalt.

– Olvastam ehhez hasonló történeteket – mondta Greta, mikor Peter először beszélt róla. Greta elmagyarázta, hogy a történetekben a kisbaba mindig felsírt, ezért be kellett takarni vagy betömni a száját, nehogy az egész illegális társaságot veszélybe sodorja.

Peter azt felelte, egyetlen ilyen történetet se hallott, és fogalma sincs, mit csinált volna hasonló helyzetben az anyja.

Azt csinálta, hogy eljutott Brit Columbiába, megtanult rendesen angolul, és kapott egy tanári állást, az akkor üzleti ismereteknek nevezett tárgyat oktatta gimnazistáknak. Felnevelte Petert, egyedül, és egyetemre küldte, így lett belőle mérnök. Ha az anyja meglátogatta őket, előbb a lakásban, később a házban, mindig az utcai szobában ült le,

\* A novella a DRÁGA ÉLET című Munro-kötetben jelenik meg az Ünnepi Könyvhéten a Park Kiadónál.

soha nem jött be a konyhába, hacsak Greta be nem hívta. Ilyen volt. A végletekig eltűlozta, hogy semmit ne tegyen szavá. Se szavá tenni, se beleszólni, se tanácsokat osztogatni, pedig a háztartás minden egyes fortélyában bőven lekörözte a menyét.

Attól a lakástól is megszabadult, ahol Petert felnevelte, és egy kisebbbe költözött, amelyikben nem volt hálószoza, csak egy kinyitható dívány. Hogy Peter ne mehessen haza a mamához?, cukkolta Greta, mire ő összerezzent. A viccek megsebeztek. Talán a nyelv miatt. Pedig már ő is az angolt használta a hétköznapiakban, Peter pedig nem is beszélt más nyelven. Ő szintén üzleti ismereteket tanult – bár nem az anyjától –, mikor Greta az *Elveszett Paradicsom*ot olvasta. Greta a hasznos dolgokat kerülte, mint a pestist. Nem úgy, mint Peter.

Így, hogy az üveg elválasztotta őket, és Katy nem hagyta, hogy az integetés intenzitása lankadjon, komikusan, sőt betegesen jóindulatú pillantásokat váltottak. Greta arra gondolt, milyen jóképű is Peter, és láthatóan mennyire nincs tisztában vele. Tüszifrizurát hordott, mint akkoriban mindenki – különösen, ha mérnök volt az illető –, és a halvány arcbőre soha nem pirult ki, mint az övé, soha nem égett le a napon, inkább leburnult, az évszaktól függetlenül.

A véleménye is az arcszínéhez volt hasonló. Ha megnézték egy filmet, utána soha nem akart róla beszélni. Csak annyit mondott, jó volt, elég jó vagy oké. Nem látta értelmét további szószaporításnak. Nagyjából ugyanígy volt a tévénéveléssel és az olvasással is. Volt türelme az efféle dolgokhoz. Akik összehozták, nyilván megtettek minden tőlük telhetőt. Greta régebben vitatkozott vele, hirtelenjében megkérdezte, ugyanezt mondaná-e egy hídról. Akik megépítették, megtettek minden tőlük telhetőt, de ez kevésnek bizonyult, úgyhogy a híd leszakadt.

Peter érvelés helyett csak nevetett.

Ez nem ugyanaz, mondta.

Nem?

Nem.

Gretának igazán feltűnhetett volna, hogy ez a hozzáállás – az el a kezekkel tolerancia – inkább áldás számára, hiszen költő, és a verseiben jó néhány olyan dolog van, ami egyáltalán nem vidám, és nem is könnyedén megmagyarázható.

(Peter anyja meg a munkatársai – már akik tudtak róla – mind költőnőnek nevezték. Petert sikerült leszoktatnia erről. Más szoktatásra nem volt szükség. A saját rokonait, akik elmaradtak az életéből, meg másokat, akik csak a háziasszonyi és az anyai szerepében ismerték, nem kellett szoktatni, mert ők semmit nem tudtak erről a részletkérdésről.)

Idősebb korában nehéz volt elmagyaráznia, hogy akkoriban mi volt oké, és mi nem. Azt ki lehet jelenteni, hogy a feminizmus, hát, az nem. De akkor azt is hozzá kéne fűzni, hogy még a feminizmus szót sem használták. És akkor az ember belegabalyodna, hogy akkoriban az is gyanút keltett, ha valakinek volt egy komoly gondolata, nemhogy célja, vagy esetleg elolvasott egy igazi könyvet, az ilyesmit volt szokás felhánytorgatni, ha aztán a gyerek tüdőgyulladást kapott, egy hivatalos vacsorán elejtett politikai megjegyzés meg a férj előléptetésébe kerülhetett. Függetlenül attól, melyik politikai pártról volt szó. Elég volt, hogy egy nő jártatta a száját.

Az emberek csak nevetnének, és azt mondanák: Most biztos viccelsz, mire azt lehetne felelni, hogy: Hát igen, de nem annyira. Aztán Greta hozzátenné, hogy másfelől viszont, ha már verset írt valaki, biztonságosabb volt nőnek lenni, mint férfinak. És

ilyenkor jött jól a költő szó, akár a vattacukor gyapja. Peter nem érezte így, mondta Greta, de ne feledjük, hogy ő Európában született. Ugyanakkor tökéletesen tisztában volt azzal, miként vélekednek az ilyesmiről férfi kollégái.

Azon a nyáron Petert egy hónapra vagy talán még hosszabb időre megbízták valami munka felügyeletével, amit Lundban, fönt északon végeztek, ahol a szárazföld tulajdonképpen véget ér. Katyt és Gretát nem tudták elhelyezni.

De Greta kapcsolatban maradt egy lánnyal, akivel együtt dolgoztak a vancouveri könyvtárban, és aki közben férjhez ment, és Torontóba költözött. Azon a nyáron a férjével együtt egy hónapra Európába készültek – a férfi tanár volt –, és levélben megkérdezte Gretától, nem tenne-e meg nekik egy szívességet – nagyon udvariasan fogalmazott –, nem tudna-e az idő egy részére beköltözni a családjával a torontói házukba, hogy ne álljon üresen. Greta válaszolt, beszámolt Peter megbízásáról, és Katy és a maga nevében elfogadta az ajánlatot.

Ezért integettek most megállás nélkül a peronról és a vonatból.

Volt akkoriban egy rendszertelenül megjelenő torontói folyóirat, *A visszhang felel*. Greta a könyvtárban akadt rá, és küldött nekik néhány verset. Kettőt közöltek is, és az lett a vége, hogy mikor ősszel a lap szerkesztője Vancouverbe látogatott, Gretát más írókkal együtt meghívták egy partira, hogy találkozzanak. A partit egy író házában tartották, akinek a nevét Greta mintha mindig is ismerte volna. A meghívás késő délutánra szólt, és mivel Peter dolgozott, Greta fogadott egy bébiszittert, és az észak-vancouveri busszal elindult a Lions Gate hídon és a Stanley parkon át. Aztán a Hudson-öböl előtt átszállt egy másik buszra, amivel hosszan zötyögött az egyetemi városig, ahol az író élt. Mikor a busz az utolsó kanyarban letette, megtalálta az utcát, és a házsámokat keresgélve elindult. Magas sarkúban volt, ami eléggé lelassította. Ráadásul a legravaszabb, hátul végig cipzárás, derékban karcsúsított és csípőben mindig is egy kicsit szűk fekete ruhájában. Enyhén röhejes, gondolta, ahogy a járda nélküli kanyargós utcákon imbolyog a késő délután egyetlen járókelőjeként. Modern házak, festett üvegablakok, mint bármely felfelé törekvő kertvárosban, egyáltalán nem ilyen környékre számított. Tűnődni kezdett, nem tévesztette-e el az utcát, de ez a gondolat egyáltalán nem keserítette el. Visszamehet a buszmegállóba, ahol pad is van. Kibújhat a cipőjéből, és felkészülhet a hazafelé vezető hosszú útra.

De mikor meglátta a parkoló kocsikat és a házsámot, már késő lett volna visszafordulni. A zárt ajtó mögül zaj szűrődött ki, és Gretának kétszer is kellett csöngetnie.

Egy nő üdvözölte, aki nyilván valaki másra számított. Az üdvözlés nem jó szó – a nő kinyitotta az ajtót, és Greta közölte vele, hogy bizonyára itt van a parti.

– Miért, hol lenne? – kérdezte a nő, miközben az ajtófélfának döntötte a hátát. Elállta az utat, ezért Greta megkérdezte:

– Bemehetek? – mire egy szemmel láthatóan fájdalmas mozdulat következett. A nő nem kérte Gretát, hogy kövesse, de ő magától is elindult utána.

Senki nem szólt hozzá, senkinek nem tűnt fel, de hamarosan megjelent egy tinédzser lány egy tálcával, amelyen valamilyen rózsaszín limonádés poharak sorakoztak. Greta elvett egyet, egyetlen szomjas hajtásra ledöntötte, aztán elvett egy másikat is. Megköszönte a lánynak, és próbált beszédbe elegyedni vele a hosszú, forró sétáról, de a lányt nem érdekelte, elfordult, tette a dolgát.

Greta továbblépett. Mosolygott. Senki nem ismerte fel, nem köszöntötte örömmel, de miért is kellett volna? A tekintetük átsiklott rajta, és folytatták a társalgást. Nevettek. Gretán kívül mindenki el volt látva barátokkal, viccekkel, titkokkal, valahogy mindenki talált valakit, aki üdvözölte. Kivéve a kamaszokat, akik mogorván, rendíthetetlenül osztozották rózsaszínű italaikat.

De nem adta fel. Az ital segített, elhatározta, hogy amint feltűnik a tálca, szerez még egyet. Figyelt, nincs-e olyan társaság, amin rés nyílik, hogy be tudna furakodni. Úgy tűnt, talált is egyet, épp filmcímekeket emlegettek. Európai filmeket, amelyeket ekkoriban kezdtek vetíteni Vancouverben. Az egyiket éppen látták Peterrel. *Négy száz csapás*.

– Jaj, ezt láttam. – Ezt hangosan és lelkesen mondta, és mindenki ránézett, aztán az egyik, nyilván a szószólójuk, megkérdezte:

– *Csakugyan?*

Greta persze berúgott. Pimm's No. 1 likőr és grépfrütlé keveréke, egy hajtásra. A lekezelést nem vette a lelkére, mint normálisan. Csak sodródott tovább, tudta, hogy valahogy elvesztette a fonalat, de kezdte úgy érezni, hogy a teremben az engedékenységgé általános, szédülős légköre honol, és nem számít, ha nem kerül közelebb senkihez, az is elég, ha tovább járkal, és néha kifejtí a véleményét.

Egy átjáróban fontosnak tűnő emberek verődtek össze. Felfedezte köztük a házigazdát is, az író, akinek a nevét és az arcát olyan régóta ismeri. Hangosan és lázasan magyarázott éppen valamit, úgy tűnt, veszélyes a környezetéhez közelíteni, mert amint ránéznek valakire, máris kilőnek egy sértést. Az ő feleségeikből állhat az a kör, vélte Greta, amelyikbe az előbb be akart törni.

A nő, aki ajtót nyitott, nem tartozott egyik körhöz sem, ő is író volt. Greta akkor jött rá, mikor a neve hallatán hátrafordult. Annak a lapnak a szerzői közé tartozott, amelyik Greta verseit is közölte. Vajon ezen az alapon nem mutatkozhatna be neki? Mint aki az ajtóbeli hűvös fogadtatás ellenére is egyenrangú?

De addigra a nő feje odagördült annak a férfinak a vállára, aki az előbb szólította, és nyilván nem vették volna jó néven, ha megzavarja őket.

Erre a gondolatra Gretának le kellett ülnie, és mivel szék nem volt, a földre ült. Eszébe jutott valami. Arra gondolt, hogy mikor Petert elkísérte egy mérnökbulira, a hangulat ugyan jó volt, de a társalgás unalmas. Még hozzá azért, mert legalábbis a buli idejére mindenkinek ki volt jelölve a helye. Itt bezzeg senki sincs biztonságban. Bárkit megítélhetnek a háta mögött, még azt is, akit ismernek és mindenütt közölnék. Ez itt a szellem és az idegek világa, itt nem számít, ki kicsoda.

És itt van ő, aki kétségbeesetten várja, hogy valaki elédobja a beszélgetés legkisebb csontját.

Mikor rendben kidolgozta a kellemetlenség teóriáját, fellelegzett, és nem nagyon érdekelte, megszólítja-e bárki. Kibújt a cipőjéből, és hihetetlenül megkönnyebbült. A falnak vetette a hátát, és végignyújtotta a lábát a parti egyik kevésbé forgalmas főútvonalán. Nem akarta megkockáztatni, hogy kilöttyenjen az itala a szőnyegre, úgyhogy gyorsan felhajtotta.

Egy férfi tornyosult föléje. Azt kérdezte:

– Hogy jött ide?

Greta szánakozva nézte az illető gyászos, természetes lábát. Mindenkit sajnált, akinek állnia kell.

Azt felelte, meghívták.

– Jó. De kocsival érkezett?

– Gyalog. – De ezzel sem érte be, úgyhogy Gretának hamarosan sikerült az egészet elővezetnie.

– Busszal jöttem, aztán gyalog.

A cipős férfi mögött most megjelent egy másik is, szintén a fontos körből. Azt mondta:

– Kiváló ötlet.

Úgy látszott, hajlandó Gretával beszélgetni.

Az első férfi nem nagyon törődött ezzel a másodikkal. Odavitte Greta cipőjét, de neki nem kellett, túlságosan szorít, magyarázta.

– Hozza a kezében. Vagy majd én hozom. Fel tud állni?

Greta a fontosabb emberre nézett, hogy segít-e, de már nem volt ott. Eszébe jutott, kicsoda az illető. Írt egy darabot a sámánista Duhoborokról, amiből nagy botrány lett, mert a Duhoboroknak mezteleneknek kellett lenniük. Persze nem voltak igazi Duhoborok, csak színészek. És végül nem is lehettek meztelenek.

Greta próbálta ezt elmagyarázni a férfinak, aki fölsegítette, de azt egyáltalán nem érdekelte. Greta megkérdezte, ő miről ír. Azt felelte, ő nem olyan író, hanem újságíró. Látogatóban van itt a fiával meg a lányával, akik a házigazdák unokái. Ők – a gyerekek – osztogatták az italokat.

– Halálos – mondta a férfi, és az italra célzott. – Kriminális.

Már odakint jártak. Greta harisnyában a fűvön, épp hogy kikerült egy pocsolját.

– Valaki odahányt – közölte a kísérelőjével.

– Csakugyan – felelte a férfi, és betöltötte Gretát egy kocsiba. A kinti levegő megváltoztatta Greta hangulatát, a zavartalan eufóriát valami majdnem kínos, sőt szégyenszerű érzet váltotta fel.

– Észak-Vancouver – mondta a férfi. Greta nyilván már elárulta neki. – Rendben? Elindulunk. A Lions Gate felé.

Greta remélte, hogy nem fogja megkérdezni, mit keresett a partin. Ha el kell mondania, hogy költő, akkor a jelen helyzete, a túlzásba vitt élvezet siváran tipikusnak fog hatni. Odakint nem sötétedett még, de már este volt. Úgy tűnt, jó irányba tartanak, valamilyen víz partján, aztán egy hídon át. A Burrard Street hídon. Kezdett erősödni a forgalom, Greta folyton kitérte a szemét az elhaladó fákra, aztán akaratlanul újra lehunyta. Mikor a kocs megállt, tudta, hogy még nem lehetnek otthon. Legalábbis ők náluk.

Azok a hatalmas, lombos fák a fejük fölött. Seholy egy csillag. Csak valami csillogás a víz felszínén, köztük, bárhol legyenek is, és a városi fények közt.

– Csak üljön, és fontolja meg – mondta a férfi.

Gretát elbűvölte ez a kifejezés.

– Fontoljam meg.

– Hogy hogyan fog belépni a házba, például. Menni fog méltóságteljesen? De ne játssza túl. Lazán? Felteszem, férjnél van.

– Először is meg kell köszönnöm, hogy hazahozott – mondta Greta. – Úgyhogy el kell árulnia a nevét.

A férfi azt felelte, hogy már bemutatkozott. Legalább kétszer. De hát jó, még egyszer. Harris Bennett. Bennett. A házigazdák veje. Az ő gyerekei szolgálták fel az italokat. Torontóból jöttek. Most elégedett?

– Anyjuk is van?

– Hogyne. Éppen kórházban.

– Sajnálom.

– Fölösleges. Egész szép kórház. Mentális betegeknek. Illetve úgy is mondhatnánk, hogy lelki problémákkal küszködőknek.

Greta sietve elmondta neki, hogy a férjét Peternek hívják, mérnök, és van egy Katy nevű lányuk.

– Nagyszerű – felelte Harris Bennett, és tolatni kezdett.

A Lions Gate hídnál azt mondta:

– Elnézést a hangnemért. Azon tűnődtem, megcsókoljam-e, de végül úgy döntöttem, hogy nem.

Greta arra gondolt, ezt úgy értette, hogy talált benne valamit, ami nem egészen méltó arra, hogy megcsókolják. A megaláztatás úgy hatott, mint egy kijózanító pofon.

– Ha átérünk a hídon, a Marine Drive-on jobbra vagy balra fordulunk? – folytatta Harris. – Magára bízom.

A következő ősszel, télen és tavasszal alig telt el nap, hogy Greta ne gondolt volna rá. Mintha mindig ugyanazt az álmot látná, amint lehunyja a szemét. A fejét a kanapé támlájára hajtotta, és elképzelte, hogy a karjában fekszik. Hihetetlen, hogy emlékezett arra az arcra, a gyűrött, fáradt, cinikus és zárkózott férfiarc minden apró részletére. Ahogyan a testére is, ott volt előtte elnyúttan, mégis működőképesen és felettébb kíváncsian.

Greta sírni tudott volna a vágtyól. De amint Peter hazajött, az egész fantáziakép elszállt, hibernálódott. A mindennapok szeretetteljes világa ugrott elő, megbízhatóan, mint mindig.

Tulajdonképpen az álom eléggé hasonlított a vancouveri időjárásra – valami gyászos vágyakozás volt, valami esős, álmos szomorúság, a szívre nehezedő teher.

Na és az a legkevésbé sem gáláns visszavont csók?

Greta egyszerűen kitörölte. Megfeledkezett róla.

És a versei? Egy árva sor, egyetlen szó sem. Mintha soha nem is érdekelte volna az egész.

Efféle kitöréseket persze csak olyankor engedélyezett, amikor Katy aludt. Néha hangosan kimondta Harris nevét, ez már az elmebajt súrolta. Majd következett az égető szégyenérzet, a megvetés. Elmebaj, csakugyan. Elmebeteg.

Aztán jött egy lökés, a kilátásba helyezett lundi munka, majd a bizonyosság, a torontói ház. Hirtelen időjárás-változás, váratlan merészség.

Greta azon kapta magát, hogy levelet ír. A legkevésbé sem szokványos módon kezdődött. Semmi Kedves Harris. Semmi Emlékszik-e.

*Olyan ezt a levelet megírni, mint palackba tenni cédulát –*

*És remélni,*

*Eljut Japánba.*

Jó ideje az első majdnem vers.

Fogalma sem volt, hova címezze. Volt olyan merész és bolond, hogy felhívja a parti házigazdáit. De mikor a nő fölvette a telefont, Greta szája kiszáradt, és hatalmas lett, mint a tundra, úgyhogy le kellett tennie. Aztán eltolta Katy a közkönyvtárba, és talált egy torontói telefonkönyvet. Rengeteg Bennett volt benne, de egyetlen Harris vagy H. Bennett sem.

Az a rémült ötlete támadt, hogy átfutja a halálozási rovatot. Nem tudott leállni. Megvárta, amíg a férfi, aki a könyvtári példányt olvasta, befejezi. A torontói lap általában nem került a kezébe, mivel azt csak a híd túloldalán lehetett kapni, Peter meg mindig a *Vancouver Sun*t vitte haza. Greta végigzörgette az oldalakat, és végre megtalálta a nevet egy rovat fölött. Tehát nem halt meg. Saját rovata van a lapnál. Természetesen nem akarja, hogy otthon zavarják.

Politikáról írt. A cikk intelligensnek tűnt, de Gretát ez egyáltalán nem izgatta.

Oda küldte a levelet, a laphoz. Nem tudhatta, hogy ő maga bontja-e föl a postáját, márpedig ha a levélre ráírja, hogy privát, azzal csak felhívja rá a figyelmet, úgyhogy a palackról szóló rész alá csak az érkezése napját és időpontját firkantotta oda. A név nem. Arra gondolt, bárki nyissa is fel a borítékot, arra következtet, hogy valami idős rokon lesz, aki ilyen hóbortos kifejezéseket használ. Semmi sem utal Harrisra, akkor sem, ha feltesszük, hogy egy ilyen furcsa levelet esetleg elküldenek a lakására, és a felesége bontja föl, ha mondjuk kijött már a kórházból.

Katy nyilván nem fogta fel, hogy Peter azért van odalent a peronon, mert nem utazik velük. Mikor ők elindultak, Peter meg nem, és egyre növekvő sebességgel végleg maguk mögött hagyták, nehezen viselte az elhagyását. De egy idő múlva megnyugodott, és elárulta Gretának, hogy reggelre ott lesz velük.

Mikor eljött a reggel, Greta kicsit tartott tőle, mi lesz, de Katy egyáltalán nem hozta szóba Peter hiányát. Greta megkérdezte, éhes-e, erre azt felelte, igen, aztán elmagyarázta az anyjának – ahogy korábban, mielőtt a vonatra szálltak, neki magyarázta Greta –, hogy most le kell venniük a pizzamát, és egy másik helyen kell megkeresniük a reggelit.

– Mit kérsz?

– Múrizset. – Ez a müzlis rizsszeletet jelentette.

– Meglátjuk, van-e.

Volt.

– És most megkeressük Apát?

Volt egy játszósarok a gyerekeknek, igaz, elég kicsi. De már el is foglalta egy fiú meg egy lány – az egyforma nyuszis ruhájuk alapján testvérek. Azt játszották, hogy apró járműveket gurítanak egymás felé, aztán az utolsó pillanatban eltérítik őket. PUFF BUMM PUFF.

– Ez itt Katy – mondta Greta. – Én vagyok a mamája. Titeket hogy hívnak?

Az ütközések zajosabbak lettek, de a gyerekek nem néztek föl.

– Apa nincs itt – mondta Katy.

Greta úgy döntött, jobb, ha visszamennek, előveszik Katy Róbert Gidá-s könyvét, és fölmennek a panorámakocsiba olvasni. Amíg tart a reggeli, valószínűleg senkit nem zavarnak, és a látványos útszakasz is odébb van még.

Az volt a gond, hogy amint Greta befejezte Róbert Gidát, Katy azonnal előlről akarta hallani. Az első olvasás alatt csöndben volt, de másodjára kezdte vele együtt skandálni a sorvégeket. Legközelebb már szóról szóra mondta, bár még nem akarta egyedül megpróbálni. Greta el tudta képzelni, hogy később, ha megtelik a kocsi, másokat ez idegesíteni fog. Katy életkorában a gyerekeket nem zavarja a monotónia. Sőt, örülnek neki, elmerülnek benne, és a nyelvükön forgatnak egy-egy ismerős szót, mint valami soha el nem olvadó cukorkát.

Egy srác meg egy lány jött föl a lépcsőn, és leültek Gretával meg Katyvel szemben. Meglehetősen jókedvvel köszöntek, amit Greta viszonzott. Katynek megvolt a véleménye róla, hogy Greta tudomást vett a jelenlétükről, de közben le sem vette a szemét a könyvről, úgy folytatta halkan a szöveget.

A túloldadról a srác hangja hallatszott, majdnem olyan halkan, mint az övé:

*„Őrségváltást tart a Buckingham-palota,  
Róbert Gidát Alice kísérte el oda.”\**

Mikor befejezte, újat kezdett. – „Nem szeretem, mert a nevem Sam.”

Greta nevetett, de Katy nem. Greta látta rajta, hogy egy kicsit megbotránkozott. Ha egy könyvből jöttek vicces szavak, az rendben, de azt már nem értette, ha valakinek a szájából jöttek, könyv nélkül.

– Bocs – mondta a srác Gretának. – Óvodások vagyunk. Ilyen verseket tudunk. – Előrehajolt, és komolyan, halkan Katyhez fordult.

– Szép könyv, ugye?

– Úgy érti, óvodásokkal foglalkozunk – mondta a lány Gretának. – Néha mi magunk is összezavarodunk.

A fiú továbbra is Katyhez beszélt.

– Várj, mindjárt kitalálom a neved. Mi lehet? Talán Bodri? Vagy Burkus?

Katy az ajkába harapott, de aztán nem állta meg, hogy szigorú választ ne adjon.

– Nem vagyok kutya.

– Nem. Hogy is lehettem ilyen buta. Én fiú vagyok, és Gregnek hívnak. Ez a lány meg Laurie.

– Hülyéskedik – mondta Laurie. – Agyoncsapjam?

Katy ezen elgondolkozott, aztán azt mondta:

– Ne.

– „Alice felesége lesz egy gárdistának – folytatta Greg. – Szörnyű nehéz dolga van egy katonának, mondta Alice.”\*\*

Katy a második Alice-nél halkan bekapcsolódott.

Laurie elmondta, hogy mindenféle előadást tartanak óvodásoknak. Ezt lopva olvasásnak nevezik. Igazából színészek. Ő le fog szállni Jasperben, mert kapott egy nyári munkát, felszolgál, meg komikus jeleneteket ad majd elő. Ami nem egészen lopva olvasás. Felnőttszórakoztatás, ez a neve.

– Jézusom – mondta. Nevetett. – Ez van, ezt kell szeretni.

Greg viszont szalma, és Saskatoonban száll le. Ott él a családja.

Mindketten nagyon szépek, gondolta Greta. Magasak, izmosak, szinte természetelenesen soványak, Greg haja göndör és sötét, Laurie-é fekete és fényes, mint egy madonnának. Mikor kicsivel később szóvá tette, mennyire hasonlítanak, azt felelték, néha, amikor szállást kerestek, vissza is éltek vele. Így jóval egyszerűbb volt, bár figyelniük kellett, hogy két ágyat kérjenek, és reggelre mindkettőt kellőképp összegyűrjék.

De most, mesélték, már nincs miért aggódniuk. Többé semmi botrány. Szakítottak, három év után. Hónapok óta szűziesek, legalábbis egymással.

– Nincs több Buckingham-palota – mondta Greg Katynek. – Most gyakorolnom kell.

\* Papp Gábor Zsigmond fordítása.

\*\* Papp Gábor Zsigmond fordítása.



Greta arra gondolt, biztos le kell mennie, vagy legalábbis ki a folyosóra gimnasztikázni, de Greg és Laurie ehelyett hátravetette a fejét, kinyújtotta a nyakát, és csicsereg-ni meg károgni kezdtek, meg mindenféle fura dalt előadni. Katy el volt bűvölve, az egészet ajándéknak tekintette, az ő kedvéért előadott műsornak. Igazi közönség mód-jára viselkedett: végig teljesen nyugton ült, aztán nevetésben tört ki.

Akik épp fel akartak jönni, megálltak a lépcső alján, és nem voltak annyira elragad-tatva, mint Katy: nem tudták mire vélni az egészet.

– Bocsánat – mondta Greg mentegetőzés helyett, de a bizalmas barátok hangján. A kezét nyújtotta Katynek.

– Nézzük meg, van-e játszósarok.

Laurie és Greta mögöttük ment. Greta bízott benne, hogy Greg nem az a fajta felnőtt, aki azért barátokozik a gyerekekkel, hogy a maga vonzerejét fitogtassa, aztán amikor rájön, mennyire terhes tud lenni egy gyerek ragaszkodása, megunja, és visszavonul.

Greta ebédidőre vagy már hamarabb rájött, hogy felesleges aggódnia. Nem az történt, hogy Katy figyelme kifárasztotta Greget, hanem mindenféle más gyerek is csatlakozott a játékhoz, és Greg semmi jelét nem adta, hogy elfáradt volna.

Nem ő irányította a játékot. Elérte, hogy a gyerekek figyelme egymás felé forduljon, és energikus, sőt vad, de korántsem erőszakos játékokba fogjanak. Nem voltak dühki-törések. Nem rontották el a játékot. Nem is lett volna rá idő – annyival érdekesebb volt, ami történt. Kész csoda, mennyi lendület megfér egy ilyen kis térben. És a levezetett energiában benne volt a délutáni békés alvás ígérete.

– Elképesztő – mondta Greta Laurie-nak.

– Egyszerűen csak jelen van – felelte Laurie. – Nem tartogatja magát. Tudja? A leg-több színész pont fordítva. Lejönnek a színpadról, és halottak.

Greta arra gondolt: Hát ez vagyok én. Tartogatom magam, legalábbis általában. Óvatos vagyok Katyvel, óvatos Peterrel.

Abban az évtizedben, amelybe már beeléptek, bár ő egyelőre nem nagyon vett róla tudomást, még jókora figyelem várt erre a jelenségre. Hogy valaki jelen van, az mást kezdett jelenteni, mint azelőtt. Menni az áramlattal. Adni. Hogy némelyik ember tud adni, a másik nem annyira. Le kellett dönteni a falat a belső és a külső világ között. Ezt követelte a hitelesség. Ami nem áramlott ki közvetlenül, mint, mondjuk, Greta versei, az gyanút keltett, azt elmarasztalták. Persze ő ezután is úgy élt, mint azelőtt, aggályosan kísérletezett, titokban kőkeményen dolgozott az ellenkultúrán. Most azonban a gyere-ke alávetette magát Gregnek és mindannak, amit csinált, és Greta teljes szívéből hálás volt érte.

Délután, ahogy Greta előre sejtette, a gyerekek lefeküdtek. Az anyák némelyike is. Mások kártyáztak. Greg és Greta integetett Laurie-nak, mikor Jasperben leszállt. Ő meg csókokat dobált a peronról. Megjelent egy idősebb ember, gyengéden megcsókolta, a vonat felé fordult, és intett Gregnek. Greg visszaintegetett.

– A mostani esete – mondta.

További integetés, ahogy a vonat elindult, aztán Greg és Greta visszavitte Katyt a hálófülkébe, aki egy zökkenés kellős közepén el is aludt köztük. Most, hogy már nem fenyegetett a veszély, hogy a gyerek kiesik, széthúzták a függönyt, hogy beengedjenek egy kis friss levegőt.

– Félelmetes lehet, ha az embernek gyereke van – mondta Greg. Ez is egy új szó volt akkoriban, legalábbis Greta számára.

– Megesik – felelte.

– Maga olyan nyugodt. Legközelebb azt fogja mondani: „Ilyen az élet.”

– Nem fogom – mondta Greta, és farkasszemet nézett vele, amíg Greg a fejét csóválva el nem nevette magát.

Elmesélte, hogy a vallásának köszönheti a színészetet. A családja valamilyen keresztény szektához tartozott, amiről Greta nem is hallott. Nem túl népes szekta, viszont nagyon gazdag, legalábbis néhány tagja. Kint a prérin, egy kisvárosban építettek egy templomot és egy színházat. Ott kezdett Greg színészkedni még tízéves kora előtt. A Bibliából adtak elő példázatokot, meg a mindennapi életből, hogy milyen szörnyűségek történtek azokkal, akik nem hisznek abban, amiben ők. A családja nagyon büszke volt rá, és persze ő is magára. Eszébe nem jutott, hogy beszámoljon nekik mindarról, ami akkor történik, mikor a gazdag megtértek eljönnek, hogy megújítsák a hitüket, és új-jáéledjenek a szentségben. Mindenesetre jólesett neki a sok elismerés, és szeretett játszani.

Amíg egy nap rá nem jött, hogy anélkül is színészkedhet, hogy végigcsinálná azt a sok templomi hókuszpókuszot. Megpróbált elegánsan távozni, de azt mondták, az Ördög tartja a kezében. Erre azt felelte, ha-ha, tudom én, ki mit tart a kezében.

Viszlát.

– Nem szeretném, ha azt hinné, minden rossz volt. Még most is hiszek az imákban meg minden. De soha nem tudtam volna elmondani a családomnak, mi zajlott ott. A felébe is belehaltak volna. Nem ismer ilyen embereket?

Greta elmondta, hogy mikor Peterrel beköltöztek Vancouverbe, a nagymama, aki Ontarióban lakott, kapcsolatba került egy ottani egyház lelkészével. A lelkész eljött látogatóba, és ő, Greta, nagyon nagyképpen viselkedett vele. A lelkész megígérte, hogy imádkozik érte, ő meg jó, hogy azt nem mondta, fölösleges. A nagymama akkor már haldoklott. Valahányszor eszébe jutott ez az incidens, szégyellte magát, de dühös is volt, amiért szégyelli magát.

Peter nem értette. Az ő anyja soha nem járt templomba, bár az egyik oka annak, hogy átvágott egy kisgyerekekkel a hegyeken, épp az volt, hogy katolikusok maradhassanak. Peter szerint a katolikusok behozhatatlan előnye, hogy a haláluk pillanatáig nem kell színt vallaniuk.

Greta jó ideje most gondolt először Peterre.

Ami azt illeti, Greggel az egész kínos, de valahogy mégis megnyugtató beszélgetés alatt ittak. Greg előhúzott egy üveg úzót. Az íróparti óta Greta csínján bánt az alkohollal, de még annak a kevésnek is megvolt a hatása. Éppen elég ahhoz, hogy simogatni kezdjék egymás kezét, aztán egy kis csókolózásba, összesimulásba bonyolódjanak. Az alvó gyerek jelenlétében.

– Abba kéne hagynunk – mondta Greta. – Különben siralmas lesz.

– Ezek nem mi vagyunk – felelte Greg. – Ezek valaki mások.

– Mondd meg nekik, hogy hagyják abba. Ismered őket?

– Várj csak. Reg. Reg és Dorothy.

Greta azt mondta:

– Hagyd abba, Reg. Mi lesz az én ártatlan gyermekemmel?

– Átmehetnénk a hálókocsimba. Nincs messze.

– Nálam nincs...

– Nálam van.

– Csak nem rajtad?

– Nem hát. Miféle vadállatnak nézel?

Úgyhogy elrendezték a ruháikat, már amennyire kellett, kicsusszantak az ülésből, gondosan felgombolták a hálófülke gombjait, és hanyag nemtörődomséggel elindultak Greta kocsijából Gregébe. Felesleges volt az elővigyázatosság: nem találkoztak senkivel. Aki nem a panorámakocsiban ült, hogy az örökkévaló hegyeket fényképezze, az a bárban ivott vagy szunyókált.

Greg kusza szálláshelyén ott folytatták, ahol abbahagyták. Annyi hely nem volt, hogy két ember rendesen lefeküdjön, de sikerült egymásra hemperedniük. Először az elfojtott nevetés, aztán az élvezet hullámai, miközben nem tudtak hova nézni, csak egymás tágra nyitott szemébe. Egymást harapdálták, hogy elfojtsák a feltörni készülő hangokat.

– Jaj – mondta Greg. – Ez jó.

– Vissza kell mennem.

– Máris?

– Katy bármikor felébredhet, és én nem vagyok ott.

– Oké. Oké. Nekem is szedelődzködnöm kell. Mi van, ha a kellős közepén érünk Saskatoonba? Szia, anya. Szia, apa. Bocs, várjatok egy kicsit, amíg én... ó... hú!

Greta rendbe szedte magát, és otthagya. Igazán nem is érdekelte, meglátják-e. Gyenge volt, döbrent, de élénk, mint – ez az eszébe is jutott, és elmosolyodott – valami gladiátor az arénából jövet.

Mindegy, egy lélekkel sem találkozott.

A hálófüggöny alsó gombja nyitva volt. Greta biztosra vette, hogy begombolta. Bár még ha nyitva van is, Katy nemigen tudott kijutni, és biztos, hogy meg se próbálta. Egyszer, amikor Greta egy percre kiment a vécére, alaposan Katy fejébe véste, hogy soha nem szabad elhagynia a fülkét, és Katy azt felelte:

– Nem fogom – mintha jelezni akarná, hogy nem kell kisbabának nézni.

Greta megfogta a függönnyt, hogy teljesen széthúzza, és amikor sikerült, látta, hogy Katy nincs ott.

Őrjöngött. Fölkapta a párnát, mintha egy Katy nagyságú gyerek be tudna alá bújni. Felrázta a takarót, mintha Katy alatta lapulhatna. Összeszedte magát, megpróbálta felidézni, hol állt meg a vonat, megállt-e egyáltalán az alatt, amíg ő Greggel volt. És amíg állt, ha állt, felszállhatott-e egy gyerekrabló, és eltűnhetett-e valahogy Katyvel.

Kiment a folyosóra, próbálta átgondolni, mit kell tennie, ha meg akarja állítani a vonatot.

Aztán arra gondolt, kényszerítette magát, hogy arra gondoljon: ilyesmi egyáltalán nem fordulhat elő. Nevetséges. Katy nyilván felébredt, látta, hogy ő nincs ott, és a keresésére indult. Teljesen egyedül elindult, hogy megkeresse.

Itt kell lennie, valahol itt kell lennie. A koci mindkét végén súlyos ajtó van, azt nem tudja kinyitni.

Greta alig bírta mozdulni. Cserbenhagyta a teste, az agya. Ez nem létezik. Menj vissza, menj vissza, oda, amikor elindultál Greggel! Ott állj meg! Állj meg!

A folyosó túloldalán volt egy üresen hagyott hely. Egy női pulóver meg egy újság jelölte rajta a tulajdonviszonyt. Távobbb egy másik ülés, végig felgombolva, ahogy az övé – az övék – is volt. Greta egy mozdulattal feltépte. Az öregember, aki bent aludt, odafordította a fejét, de nem ébredt föl. Biztos, hogy nem rejteget senkit.

Micsoda elmebaj.

És akkor újabb félelem. Mi van, ha Katy mégis eljutott a koci egyik vagy másik végébe, és mégis sikerült valahogy kinyitnia az ajtót. Vagy követett valakit, aki kinyitotta előtte. A kocsik között volt egy rövid átjáró, ahol az ember tulajdonképpen a fölött a

rész fölött járt, ahol a kocsik egymáshoz illeszkednek. Ott hirtelen és riasztóan meg lehetett érezni a vonat mozgását. Elöl egy súlyos ajtó, az ember háta mögött egy másik, és az átjáró mindkét oldalán pengő fémlapok. Ezek fedték el a lépcsőt, amit az állomásokon leengednek a vonatról.

Itt mindig sietve kel át az ember, mert a csattogás és a himbálás eszébe juttatja, hogy végül is egyáltalán nem szükségszerű a dolgok efféle összeszerelése. Szinte lazán, mégis túl nagy kapkodásban zajlott ez a sok csattogás és himbálózás.

Az ajtó még Gretának is súlyos volt. Vagy a félelem elvette az erejét. Erősen nekifeszült a vállával.

És ott, a két kocsi között, azokon a folyvást csörömpölő fémlapokon, ott ült Katy. Tágra nyílt szemmel, tátott szájjal, elképedve, egyedül. Egyáltalán nem sírt, csak akkor zendített rá, mikor meglátta az anyját.

Greta felkapta, a csípőjére ültette, és kibotladozott vele az ajtón, amit az előbb nyitott ki.

Minden kocsinak saját neve volt, csatákról meg felfedezésekről meg híres kanadai-akról nevezték el őket. Az ő kocsijukat Connaughtnak hívták. Gretában örökre megmaradt.

Katy egyáltalán nem sérült meg. A ruhája sem akadt be, bár nyugodtan beakadhatott volna a fémlapok mozgó, éles pereme alá.

– Elmentem, hogy megkeresselek – mondta.

Mikor? Csak most, vagy rögtön azután, hogy Greta magára hagyta?

Csak nem. Valaki nyilván észrevette volna, felkapja, és meghúzza a vészféket.

Sütött a nap, de nem volt meleg. Katy arca és keze áthűlt.

– Azt hittem, a lépcsőn vagy – mondta.

Greta ráborította a takarót, és akkor kezdett el ő maga is reszketni, mintha lázas volna. Émelygett, meg is érezte a torkában a hányás ízét. Katy azt mondta:

– Ne nyomjál – és arrébb fúrta magát. – Rossz a szagod.

Greta levette róla a karját, és hanyatt feküdt.

Ez olyan rettenetes, minden eszébe jutott, ami történhetett volna, rettenetes. A gyerek még merev volt a tiltakozástól, elhúzódott tőle.

Valaki biztos megtalálta volna, biztosan. Valami rendes ember, nem gonosz, észrevette és biztonságba helyezte volna. Greta a hangszóróból hallhatta volna a lesújtó hírt, hogy egyedül találtak egy gyereket a vonaton. Egy gyereket, aki azt mondja, Katynek hívják. Greta kirohant volna a gyerekért, azt hazudta volna, hogy csak kiment a mosdóba. Megrémült volna, de megússza azt a látványt, amit most látott, hogy Katy ott ül a két kocsi között abban a zajos térben, tehetetlenül. Nem sír, nem panaszkodik, mintha most már örökké ott kellene ülnie, minden magyarázat és remény nélkül. A szeme furcsán kifejezéstelen, a szája épp csak elnyílik, míg fel nem fogja, hogy megmenekült, és elkezdhet sírni. Csak akkor tudta visszaszerezni a világát, a szenvedéshez és a panaszkodáshoz való jogát.

Katy a valóságban közölte, nem álmos, föl akar kelni. Megkérdezte, hol van Greg. Greta mondta, aludni ment, mert elfáradt.

Katy és Greta fölment a panorámakocsiba, hogy a délután hátralevő részét ott töltsék. Jóformán maguk voltak. A fényképezők nyilván belefáradtak a Sziklás-hegységbe. Ahogy Greg megjegyezte, a prérítől kinyúlnak.

A vonat rövid időre megállt Saskatoonban, jó páran leszálltak. Köztük Greg. Greta látta, hogy egy házaspár köszönti, nyilván a szülei. Meg egy kerekes székes nő, valószínűleg a nagyanyja, meg néhány zavartan ácsorgó vidám fiatalember. Egyik sem látszott szokatagnak, sem bármilyen értelemben szigorúnak vagy kellemetlennek.

De hogy lehetne azt bárkin észrevenni?

Greg elfordult tőlük, és a vonat ablakait pásztázta. Greta kiintett a panorámakocsiból, Greg észrevette, és visszaintett.

– Ott van Greg – mondta Greta Katynek. – Odalent. Integet. Visszaintegetsz neki?

De Katynek nehezeére esett megtalálni a tömegben. Vagy meg sem próbálta. Tökéletes, kissé megbántott stílusban fordult meg, aztán Greg egy utolsó komédiázó integetés után szintén elfordult. Greta nem tudta eldönteni, hogy a gyerek nem a dezertálásért bünteti-e, amikor nem hajlandó hiányolni, sőt még a létezéséről sem vesz tudomást.

Rendben, ha így kell lennie, akkor felejtjük el.

– Greg integetett neked – mondta Greta, mikor a vonat elindult.

– Tudom.

Éjjel, miközben Katy aludt mellette az ágyon, Greta levelet írt Peternek. Hosszú levelet, amit tréfásnak szánt, a vonaton fellelhető különféle emberekről. Hogy általában sokkal szívesebben néznek a lencsén keresztül, ahelyett, hogy a valódit néznék, és hasonlók. Hogy Katy általában milyen jól viselkedik. Semmit arról, hogy elveszett, hogy ő hogy megrémült. A levelet akkor adta fel, mikor már messze maguk mögött hagyták a prérít, helyette végtelen feketefenyő-erdők következtek, és valamiért meg kellett állni egy Hornepayne nevű eldugott kisvárosban.

Greta ezen az utolsó pár száz kilométeren minden ébren töltött idejét Katynek szentelte. Tudta, hogy soha nem mutatott még ilyen fokú odaadást. Pedig törődött a gyerekekkel, öltöztette, etette és beszélgetett vele, mikor egyedül voltak otthon, és Peter dolgozott. De más teendői is voltak a ház körül, és a figyelme görcsös volt, a gyengédsége sokszor számító.

Nem is csak a házimunka miatt. Más gondolatok is kiszorították a gyereket. Még mielőtt belemerült volna a torontói férfi körüli hasztalan, kimerítő, elmebeteg képzelődésbe, mindig ott volt a másik munkája, a versírás, amit fejben, úgy tűnt, egész életében végzett. Most döbrent rá, hogy ez is árulás – Katyvel, Peterrel, az étellel szemben. És most, mivel a fejében megjelent Katy képe, ahogy egyedül ül a fémes csattogásban, a két kocsit elválasztó szakaszban – most, mint Katy mamája, ezt is fel fogja adni.

Bűn. Másra fordította a figyelmét. Az elszánt, elmélyült figyelmét, másra, mint a gyerekekre. Bűn.

Késő délelőtt érkeztek Torontóba. Sötét volt. Nyári mennydörgés és villámlás. Katy a nyugati parton soha nem látott ilyen felhajtást, de Greta elmagyarázta neki, hogy nem kell félni, és úgy tűnt, nem is fél. Sem ettől, sem az alagút még nagyobb, villannyal megvilágított sötétjétől.

Katy azt mondta:

– Éjszaka.

Greta azt felelte: Nem, nem, most, hogy leszálltak a vonatról, egyszerűen végig kell menniük az alagúton. Aztán fel egy lépcsőn, de az is lehet, hogy mozgólépcső lesz, és akkor egy nagy épületbe jutnak, aztán ki az utcára, és ott beülnek egy taxiba. A taxi pedig egy autó, semmi más, ami elviszi őket a házukba. Az új házukba, ahol egy ideig lakni fognak. Egy ideig ott laknak, aztán majd visszamennek Apához.

Végigmentek egy rámpán, aztán jött a mozgólépcső. Katy lefékezett, úgyhogy Greta is, megvárták, amíg az emberek kikerülnek őket. Aztán Greta felültette Katyt a csípőjére, a másik karjával a bőröndöt cipelte, majd előrehajolva fellendítette a mozgólépcsőre. A tetején letette a gyereket, és megint kézen fogva haladtak a Union Station erős fényében.

Itt a tömeg ritkulni kezdett, az emberek szétszóródtak a rájuk várakozók között, neveket lehetett hallani, bőröndöket kaptak el.

Ahogy valaki az övéket is elkapta. Elkapta, aztán elkapta Gretát, és most először, határozottan és ünnepélyesen megcsókolta.

Harris.

Először a döbbenet, aztán egy hegyomlás Greta belsejében, a hihetetlen megkönnyebbülés.

Próbálta tartani Katyt, de a gyerek hirtelen elhúzódtott, kiszabadította a kezét.

Nem próbált megszökni. Csak állt és várt, hogy vajon mi jön még.

Fekete Vince

## INKOGNITÓ

### 1

Ködös téli idő volt akkor is, acélosan kék, tompa fény, amikor nem hull még a hó, de havas csipkék lógnak mindenütt. Beesteledett már, mire megérkezett abba a másik városba, a főtérhez közel, egy kis garniszálló tökéletesen üres, csergékkel és ódivatú, súlyos terhekkal megrakott, nehéz szagú épületébe. *A „doamna” később jön?* Igen, bólintott, amikor kiválasztotta a két felkínált közül a nem épp annyira *szem előtt* levő szobát. Nagydarab, örökösen cigarettázó férfi volt a tulaj, keresztretjvényt fejtett, miközben valami meccset adtak szemben vele a tévében. Ellenkező irányból jöttek, s hogy „késni fog”, épp akkor hívta, de hogy „attól helyezze magát nyugodtan kényelembe”.

Nagy franciaágy volt a szobában, a párnák mögött, a fejkénél beépített rádió, ami – nyugodott meg – nem működött. Mit csináljon, amíg vár, bekapcsolta a tévét, de nem érdekelte a mérkőzés, így